

ผลของการใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะ
ความเป็นพลเมืองดีสำหรับนักศึกษาปริญญาตรี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
The Effectiveness of A Social Service-Based Instructional Model to
Enhance Good Citizenship Competencies for Undergraduate Students of
Bunditpatanasilpa Institute

ปรเมศวร์ พิชผักหวาน^{1*} สุวรรณ จุ้ยทอง² พิทักษ์ นิลนพคุณ³ กันต์ฤทัย คลังพหล⁴
Paramate Puchpakwan^{1*} Suwana Juithong² Pithack Nilnopkoon³ Kanreutai Klangphahol⁴

¹นักศึกษาลัทธิสุตรปรัชญาคุษฎีบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

¹Doctor of Philosophy Program students Curriculum and Instruction
Faculty of Education Valaya Alongkorn Rajabhat University

^{2,3,4}สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

^{2,3,4}Philosophy Program students Curriculum and Instruction
Faculty of Education Valaya Alongkorn Rajabhat University

*Corresponding author E-mail : paramate.puch@vru.ac.th

Received: 25 May 2022
Revised: 01 July 2022
Accepted: 30 September 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบบริการสังคม เพื่อส่งเสริมสมรรถนะความเป็นพลเมืองดี 2) ศึกษาผลของการใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบบริการสังคม เพื่อส่งเสริมสมรรถนะความเป็นพลเมืองดี กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2 คณะศิลปนาฏดุริยางค์ จำนวน 30 คน โดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนแบบบริการสังคม จำนวน 9 แผนจัดการเรียนรู้ รวมใช้เวลา 42 ชั่วโมง ทุกองค์ประกอบในแผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกัน โดยในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.89$, S.D. = 0.14) 2) แบบประเมินสมรรถนะความเป็นพลเมืองดี โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.80 - 1.00 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.78 3) แบบประเมินคุณภาพรายงานกิจกรรมบริการสังคม โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.80 - 1.00 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (One - way Repeated Measures ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบการเรียนการสอนแบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะความเป็นพลเมืองดีประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) หลักการ (2) จุดมุ่งหมาย (3) เนื้อหา (4) กระบวนการเรียนการสอนมี 5 ขั้นตอนคือ ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมการ ขั้นที่ 2 ขั้นปฏิบัติการ ขั้นที่ 3 ขั้นสร้างความรู้อย่างไตร่ตรอง ขั้นที่ 4 ขั้นประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง ขั้นที่ 5 ขั้นประเมินผลงาน และ (5) การวัดและประเมินผล ซึ่งมีผลการประเมินคุณภาพของรูปแบบการเรียนการสอนในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.89$, S.D. = 0.17) 2) ผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะความเป็นพลเมืองดี พบว่า ผู้เรียนมีสมรรถนะความเป็นพลเมืองดีทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ความสามารถในการทำงานเป็นทีม ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการแก้ปัญหา และความรับผิดชอบต่อสังคม เพิ่มขึ้นในแต่ละระยะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : รูปแบบการเรียนการสอน / สมรรถนะความเป็นพลเมืองดี / การบริการสังคม

Abstract

The purposes of this research were: 1) to develop a social service-Based instructional model to enhance good citizenship competencies and 2) to study the effectiveness of a social Service-Based instructional model to enhance good citizenship competencies. The 30 samples, selected by multi-stage random sampling method contained second-year undergraduate students of faculty of music and drama. The instruments used in this research were 1) 9 learning activity management plans of a social Service-Based instructional model for 42 hours. All components of instructional model were appropriate and consistent. An overall of suitability was evaluated at the highest level ($\bar{X} = 4.89$, S.D. = 0.14) 2) a good citizenship competencies assessment with the correspondence index value between 0.80 – 1.00 and a reliability of 0.78 3) a social Service-Based activity assessment with the correspondence index value between 0.80 – 1.00. The statistics used to analyze the data included mean, standard derivation and repeated measures ANOVA.

The research results were found that: 1) a social Service-Based instructional model to enhance good citizenship competencies includes 5 elements: (1) principle (2) objective (3) contents (4) instructional procedure consisted of 5 steps including step 1: preparation step 2: operation step 3: construct reflective knowledge step

4: applying in real situation step 5: evaluation the work, and 5) procedure for productivity measurement and evaluation. An overall instructional model was evaluated at a highest level ($\bar{X} = 4.89$, S.D. = 0.17). 2) The effectiveness of a social Service-Based instructional model to enhance good citizenship competencies found that the 4 citizenship competencies of students were improved in each stage include ability of teamwork, ability of communication, ability of solving the problem and social responsibility at a significant level of 0.05.

Keywords: Instructional model / Good citizenship competencies / Social service

บทนำ

ประเทศไทยให้ความสำคัญเรื่อง การพัฒนาความเป็นพลเมือง และกำหนดเป็นเป้าหมายหลักของการจัดการศึกษามาโดยตลอด สอดคล้องกับแผนการศึกษาชาติ พ.ศ.2560 – 2579 กำหนดจุดมุ่งหมายของการศึกษาไว้ “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษา และเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลก ศตวรรษที่ 21” โดยได้กำหนดวัตถุประสงค์หลักของการจัดการศึกษาไว้ในข้อ 2) เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองดี มีคุณลักษณะ ทักษะ และสมรรถนะที่สอดคล้องกับบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และยุทธศาสตร์ชาติ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2562)

ข้อมูลด้านการจัดการเรียนการสอนเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในประเทศไทย จากผลการวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (A Learning Management Model for Democratic Citizenship Development of Upper Secondary School Students) โดย วิวัฒน์ชัย หล่มศรี และ ภาณุวัฒน์ ภักดีวงศ์ (2559) พบว่า การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาโดยเฉพาะระดับมัธยมศึกษาตอนปลายซึ่งเป็นช่วงวัยสุดท้ายของเยาวชนก่อนเข้าสู่สถานะพลเมืองในมิติการเมือง การปกครองอย่างเต็มตัว ยังคงใช้รูปแบบที่ครูมีบทบาทสำคัญมากกว่าผู้เรียน เน้นท่องจำมากกว่าใช้กิจกรรมที่ก่อให้เกิดการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการฝึกปฏิบัติเพื่อให้สามารถนำไปใช้ได้จริง ในชุมชนและสังคมมีลักษณะแยกสถานศึกษาออกจากชุมชน สิทธิของพลเมือง สอดคล้องกับข้อมูลผลการวิจัยเรื่อง การสอนการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในประเทศไทย: ช่องว่างระหว่างนโยบายของรัฐบาลกับการปฏิบัติ (Pedagogy for Citizenship Education in Thailand: The Gap between Government Policy and Implementation) เทคนิคการสอนที่ครูไทยมั่นใจในการสอนวิชาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองมากที่สุด คือ การบรรยาย การทำงานกลุ่ม

การอภิปรายในชั้นเรียน การทำกิจกรรมโดยใช้สื่อเทคโนโลยี สื่อการเรียนการสอน และกิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูใช้มากที่สุด คือ ใบงาน การถามตอบ และหนังสือเรียน

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังที่ได้กล่าวมา การเรียนการสอนด้วยการบริการสังคมสามารถช่วยพัฒนาให้เกิดพฤติกรรมที่ดีในการรับผิดชอบต่อสังคม และเอื้อต่อการพัฒนาประเทศ พัฒนาผู้เรียนเพื่อให้เกิดสมรรถภาพเป็นพลเมืองดี โดยที่ผู้เรียนได้เรียนรู้และพัฒนาตนเอง โดยอาศัยการมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นในประสบการณ์รับใช้ที่มีการจัดเตรียมอย่างดีเพื่อตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของชุมชนและมีความเชื่อมโยงความร่วมมือทั้งของสถานศึกษาและชุมชน เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะเพื่อความเป็นพลเมืองดีของสังคมและของชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบบริการสังคมส่งเสริมสมรรถนะความเป็นพลเมืองดี
2. เพื่อศึกษาผลของการใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบบริการสังคม เพื่อส่งเสริมสมรรถนะความเป็นพลเมืองดี

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2563 สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ จากทั้งหมด 5 ภาค ได้แก่ 1) ภาคกลาง จำนวน 494 คน 2) ภาคเหนือ จำนวน 60 คน 3) ภาคใต้ จำนวน 60 คน 4) ภาคตะวันออก จำนวน 40 คน 5) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 180 คน รวมทั้งหมดจำนวน 834 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 คณะศิลปนาฏดุริยางค์ จำนวน 30 คน โดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage sampling) (กัณฑ์ฤทัย คลังพหล, 2561) โดยมีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ใช้การสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม แบ่งออกเป็น 13 จังหวัด ได้แก่ นครปฐม กรุงเทพมหานคร สุพรรณบุรี ลพบุรี อ่างทอง จันทบุรี เชียงใหม่ สุโขทัย นครราชสีมา กาฬสินธุ์ ร้อยเอ็ด นครศรีธรรมราช และพัทลุง โดยสุ่มมาได้ 1 จังหวัด คือ นครปฐม มี 4 หน่วยงาน ประกอบไปด้วย 1) คณะศิลปศึกษา 2) คณะศิลปนาฏดุริยางค์ 3) คณะศิลปวิจารณ์ 4) วิทยาลัยนาฏศิลป์

ขั้นตอนที่ 2 ใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นโดยแบ่งตามจำนวนนักศึกษาสุ่มได้ 1 หน่วยงาน คือ คณะศิลปนาฏดุริยางค์ มี 2 สาขาวิชา ได้แก่ 1) สาขานาฏศิลป์ไทย 2) สาขาดุริยางคศิลป์ไทย
ขั้นตอนที่ 3 ใช้การสุ่มอย่างง่าย ได้สาขานาฏศิลป์ไทย มีนักศึกษา จำนวน 30 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ (Independent variable) ได้แก่

- รูปแบบการเรียนการสอนแบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะ
ความเป็นพลเมืองดี สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

2.2 ตัวแปรตาม (Dependent variable) ได้แก่

- สมรรถนะความเป็นพลเมืองดี ประกอบไปด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ความสามารถในการทำงานเป็นทีม 2) ความสามารถในการสื่อสาร 3) ความสามารถในการแก้ปัญหา และ
4) ความรับผิดชอบต่อสังคม

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือวิจัย

1. รูปแบบการเรียนการสอนแบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะความเป็นพลเมืองดี
สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญในภาพรวมมีความ
เหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.89$, S.D. = 0.17)

2. แผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนแบบบริการสังคม เพื่อส่งเสริม
สมรรถนะความเป็นพลเมืองดีสำหรับนักศึกษาปริญญาตรี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ทุกองค์ประกอบ
ในแผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกัน ประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญในภาพรวม
มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.89$, S.D. = 0.14)

3. แบบประเมินสมรรถนะความเป็นพลเมืองดีสำหรับนักศึกษาปริญญาตรี สถาบันบัณฑิต
พัฒนศิลป์ โดยใช้การประเมินแบบรูบิก (Rubric) กำหนดเป็นเกณฑ์ระดับคุณภาพ ประเมินเป็นระยะ
ประกอบด้วย 4 สมรรถนะ ได้แก่ 1) ความสามารถในการทำงานเป็นทีม 2) ความสามารถในการ
สื่อสาร 3) ความสามารถในการแก้ปัญหา 4) ความรับผิดชอบต่อสังคม โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง
1.00 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.78

4. แบบประเมินคุณภาพรายงานกิจกรรมบริการสังคม โดยใช้การประเมินแบบรูบิก (Rubric)
โดยกำหนดเป็นเกณฑ์ระดับคุณภาพ โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง 1.00

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลจากการเรียนการสอนโดยรูปแบบการเรียนการสอนแบบบริการสังคม เพื่อส่งเสริมสมรรถนะความเป็นพลเมืองดี มีรายละเอียด ดังนี้

1. ก่อนดำเนินการ

ผู้สอนจัดการปฐมนิเทศเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการเรียนการสอนตามรูปแบบแก่ผู้เรียน ประสานงานและนัดหมายกับกลุ่มนักศึกษา พร้อมจัดเตรียมเอกสาร ให้ความรู้พื้นฐานที่มีผลต่อการเรียนรู้ของนักศึกษาทางด้านความเป็นพลเมืองกับความรับผิดชอบต่อสังคม จำแนกคำอธิบาย และเนื้อหาของรายวิชา เข้าโครงการสอน เพื่อให้ผู้เรียนทราบถึงจุดประสงค์การเรียนการสอนและขอบเขตเนื้อหาอย่างชัดเจน ให้ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการสอนตามรูปแบบและวิธีการดำเนินการสอนในแต่ละขั้นตอน อธิบายบทบาทของผู้สอน บทบาทผู้เรียน รวมทั้งวิธีการประเมิน แนะนำและให้ความรู้เกี่ยวกับเอกสารที่ใช้ประกอบการเรียนการสอน และวิธีการศึกษา ได้แก่ เอกสารประกอบการสอน ใบงาน และจัดแบ่งนักศึกษา 5 กลุ่ม กลุ่มละ 6 คน โดยความสามารถ (นักศึกษา กลุ่มเก่ง กลุ่มปานกลาง กลุ่มอ่อน) โดยตลอดการเรียนการสอนนักศึกษาทุกคนต้องประจำกลุ่มเดิม และให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการทำงานร่วมกัน

2. การดำเนินการ

กิจกรรมการเรียนการสอนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของรูปแบบการเรียนการสอนด้วยการบริการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองดี สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ โดยมีส่วนที่แสดงถึงแนวทาง วิธีการที่ผู้สอนดำเนินการในขั้นตอนการสอนโดยแบ่งขั้นตอนการสอนออกเป็น 5 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นเตรียมการ 2) ขั้นปฏิบัติการ 3) ขั้นสร้างความรู้อย่างไตร่ตรอง 4) ขั้นประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง และ 5) ขั้นประเมินผลงาน

3. การวัดและประเมินผล

การประเมินผลการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอน เป็นการประเมินความสามารถของตามสมรรถนะความเป็นพลเมืองดีของผู้เรียนซึ่งประกอบไปด้วย ความสามารถในการทำงานเป็นทีม ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการแก้ปัญหา และความรับผิดชอบต่อสังคมหลังการเรียนรู้ที่ผู้เรียนนำไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ โดยการลงบริการสังคม และสามารถสร้างผลงานในรูปแบบงานวิจัย โดยการใช้แบบประเมินสมรรถนะที่เหมาะสม กำหนดเกณฑ์การประเมินเป็นเกณฑ์ระดับคุณภาพ ซึ่งการวัดประกอบด้วยการประเมินเป็นระยะ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานโดยใช้ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายข้อมูลทั่วไป

2. วิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (One - way Repeated Measures ANOVA)
ในการเปรียบเทียบคะแนนจากพฤติกรรมบ่งชี้สมรรถนะความเป็นพลเมืองดีสำหรับนักศึกษาปริญญาตรี

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามหัวข้อ ดังนี้

1. ผลการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบบริการสังคม เพื่อส่งเสริมสมรรถนะความเป็นพลเมืองดี สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

รูปแบบการเรียนการสอนแบบบริการสังคม เพื่อส่งเสริมสมรรถนะความเป็นพลเมืองดี สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้

1) หลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถคิดไตร่ตรอง พิจารณาสິงต่าง ๆ เน้นกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนผ่านการลงมือปฏิบัติจริง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถแสดงความคิดเห็น มุ่งเน้นพัฒนาให้ผู้เรียนมีจิตสาธารณะ เกิดทักษะทางด้านอารมณ์ และการสะท้อนความคิดให้เกิดความเข้าใจ

2) จุดมุ่งหมายของรูปแบบการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเอง ที่เหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ เกิดกระบวนการค้นคว้าและแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง โดยการเชื่อมโยงประสบการณ์ใหม่ ผ่านกระบวนการคิดไตร่ตรอง สามารถสะท้อนคิดผลงานโดยการเชื่อมโยงการทำกิจกรรมบริการสังคมสามารถนำความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่ได้จากการปฏิบัติไปในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ และมีความตระหนักในหน้าที่ความรับผิดชอบร่วมกัน

3) เนื้อหาของรูปแบบการจัดการเรียนการสอน เนื้อหารายวิชาความเป็นพลเมืองดีและความรับผิดชอบต่อสังคม หลักสูตรศิลปบัณฑิต (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2560) คณะศิลปนาฏดุริยางค์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

4) กระบวนการจัดการเรียนการสอน มี 5 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมการ

ขั้นที่ 2 ขั้นปฏิบัติการ

ขั้นที่ 3 ขั้นสร้างความรู้อย่างไตร่ตรอง

ขั้นที่ 4 ขั้นประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง

ขั้นที่ 5 ขั้นประเมินผลงาน

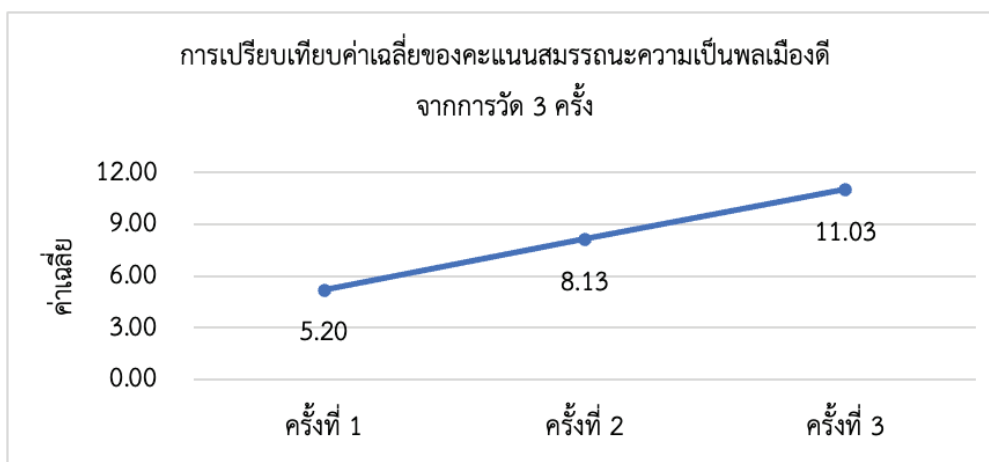
5) การวัดและประเมินผลสมรรถนะความเป็นพลเมืองดี 4 สมรรถนะ ได้แก่ ความสามารถในการทำงานเป็นทีม ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการแก้ปัญหา และความรับผิดชอบต่อสังคม ด้วยแบบประเมินสมรรถนะความเป็นพลเมืองดีโดยมีเกณฑ์การประเมินแบบ Rubric Score และแบบประเมินผลงาน

2. ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนของคะแนนสมรรถนะความเป็นพลเมืองดี ด้านความสามารถในการทำงานเป็นทีมของนักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมสมรรถนะความเป็นพลเมืองดีสำหรับนักศึกษาปริญญาตรีสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนสมรรถนะความเป็นพลเมืองดีของนักศึกษาปริญญาตรีจากการวัดซ้ำ 3 ครั้ง

สมรรถนะความเป็นพลเมืองดี (ครั้งที่)	N	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	SD	ระดับสมรรถนะความเป็นพลเมืองดี
1	30	12	5.20	0.41	พอใช้
2	30	12	8.13	0.43	ดี
3	30	12	11.03	0.32	ดีมาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนสมรรถนะความเป็นพลเมืองดีสำหรับนักศึกษาปริญญาตรี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ที่ใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะความเป็นพลเมืองดี จากการวัดซ้ำจำนวน 3 ครั้ง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 5.20, 8.13 และ 11.03) ตามลำดับ แสดงว่านักศึกษามีค่าเฉลี่ยของคะแนนสมรรถนะความเป็นพลเมืองดีเพิ่มขึ้นตามลำดับการวัด และจากการวิเคราะห์ครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำค่าเฉลี่ยจากการวัดซ้ำ 3 ครั้ง มาแสดงเป็นกราฟเพื่อให้เห็นพัฒนาการของสมรรถนะความเป็นพลเมืองดีที่สูงขึ้น ดังภาพที่ 1

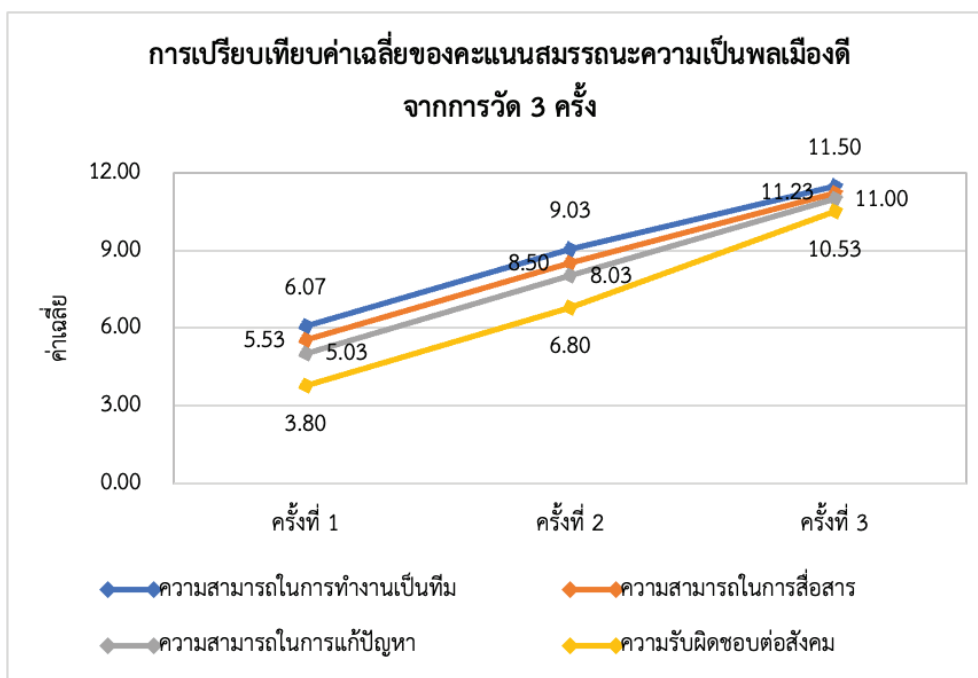

ภาพที่ 1 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนสมรรถนะความเป็นพลเมืองดีจากการวัด 3 ครั้ง

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนสมรรถนะความเป็นพลเมืองดีของนักศึกษาปริญญาตรีรายด้าน จากการวัดซ้ำ 3 ครั้ง

ครั้งที่	สมรรถนะความเป็นพลเมืองดี							
	ความสามารถในการทำงานเป็นทีม		ความสามารถในการสื่อสาร		ความสามารถในการแก้ปัญหา		ความรับผิดชอบต่อสังคม	
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD
1	6.07	0.58	5.53	0.51	5.03	0.49	3.80	0.81
2	9.03	0.49	8.50	0.57	8.03	0.67	6.80	0.71
3	11.50	0.51	11.23	0.73	11.00	0.64	10.53	0.94

จากตารางที่ 2 พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนสมรรถนะความเป็นพลเมืองดีสำหรับนักศึกษาปริญญาตรี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์รายด้าน จากการวัดซ้ำ 3 ครั้ง เพิ่มขึ้นตามลำดับการวัด และจากการวิเคราะห์ครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำค่าเฉลี่ยรายด้านจากการวัดซ้ำ 3 ครั้ง มาแสดงเป็นกราฟเพื่อให้เห็นพัฒนาการของสมรรถนะความเป็นพลเมืองดีสำหรับนักศึกษาปริญญาตรี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ที่สูงขึ้นตลอดระยะเวลาของการทดลอง แสดงดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนสมรรถนะความเป็นพลเมืองดี จากการวัด 3 ครั้ง

2. ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมทางเดียวแบบวัดซ้ำ ผลการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของสมรรถนะความเป็นพลเมืองดีสำหรับนักศึกษาปริญญาตรี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ จากการวัดซ้ำจำนวน 3 ครั้งด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมทางเดียวแบบวัดซ้ำ (One-Way Repeated Measures ANOVA)

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนสมรรถนะความเป็นพลเมืองดีสำหรับนักศึกษาปริญญาตรี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ จากการวัดซ้ำ 3 ครั้ง

Source (แหล่งความแปรปรวน)	SS (ผลรวมกำลังสอง ค่าเบี่ยงเบน)	df	MS (ผลรวมกำลังสอง ค่าเฉลี่ย)	F	Sig.
ภายในกลุ่ม					
F_GC	510.422	2	255.211	1953.375	.001
Error	7.578	58	.131		
Mauchly's W = .947, Chi-Square = 1.514, df = 2.00, Sig = .469; Sphericity Assumed					

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ($p < .05$)

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของคะแนนสมรรถนะความเป็นพลเมืองดีสำหรับนักศึกษาปริญญาตรี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์โดยรวม ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบมีหนึ่งตัวประกอบแบบวัดซ้ำ ซึ่งก่อนการวิเคราะห์ได้ทำการทดสอบข้อตกลงเบื้องต้นของสถิติ One-way ANOVA Analysis of Variance with Repeated Measures โดยใช้สถิติ Mauchly's Test of Sphericity พบว่า ความแปรปรวนมีลักษณะเป็น Compound Symmetry ซึ่งหมายถึง ความแปรปรวนของการวัดแต่ละครั้งมีขนาดเท่า ๆ กัน ซึ่งถือว่าไม่เป็นการละเมิดข้อตกลงเบื้องต้น จึงสามารถนำมาวิเคราะห์ความแปรปรวนมีหนึ่งตัวประกอบแบบวัดซ้ำได้ และใช้วิธี Sphericity Assumed

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ของสมรรถนะความเป็นพลเมืองดี

สมรรถนะความเป็นพลเมืองดี	ครั้งที่ 1 ($\bar{X} = 5.20$)	ครั้งที่ 2 ($\bar{X} = 8.13$)	ครั้งที่ 3 ($\bar{X} = 11.03$)
ครั้งที่ 1 ($\bar{X} = 5.20$)	-		
ครั้งที่ 2 ($\bar{X} = 8.13$)	2.933*	-	
ครั้งที่ 3 ($\bar{X} = 11.03$)	5.833*	2.900*	-

จากตารางที่ 4 พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนสมรรถนะความเป็นพลเมืองดีสำหรับนักศึกษาปริญญาตรี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ 3 ครั้งสูงขึ้นเป็นลำดับ โดยครั้งที่สาม มากกว่า ครั้งที่สอง และครั้งที่หนึ่ง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า นักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนแบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะความเป็นพลเมืองดีสำหรับนักศึกษาปริญญาตรี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ มีสมรรถนะความเป็นพลเมืองดีสูงขึ้นในแต่ละระยะ

3. ผลการประเมินคุณภาพรายงานกิจกรรมบริการสังคม การนำเสนอนี้เป็นส่วนหนึ่งของผลการศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอนแบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะความเป็นพลเมืองดีสำหรับนักศึกษาปริญญาตรี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ซึ่งเป็นรายงานจากรูปแบบการเรียนการสอนที่นักศึกษาได้จัดทำขึ้นโดยการบริการสังคม ประกอบไปด้วย 6 กลุ่ม

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคุณภาพรายงานกิจกรรมบริการสังคมของนักศึกษาภาพรวม

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1. เรื่อง ปัญหาอาชญากรรมในพื้นที่ชุมชนวัดดาวดึงษาราม	3.11	0.72	ดีมาก
2. เรื่อง การจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนวัดดาวดึงษาราม	3.16	0.49	ดีมาก
3. เรื่อง ผลกระทบจากไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนวัดดาวดึงษาราม	3.79	0.41	ดีมาก
4. เรื่อง การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนวัดดาวดึงษาราม	3.00	0.56	ดี
5. เรื่อง ปัญหามลภาวะฝุ่น pm2.5 ที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนวัดดาวดึงษาราม	3.58	0.50	ดีมาก
ภาพรวม	3.33	0.14	ดีมาก

จากตารางที่ 5 คุณภาพรายงานกิจกรรมบริการสังคมของนักศึกษาซึ่งเป็นผลงานจากรูปแบบการเรียนการสอนแบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะความเป็นพลเมืองดีสำหรับนักศึกษาปริญญาตรี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ซึ่งประกอบไปด้วย 5 กลุ่ม มีผลการรายงานกิจกรรมบริการสังคมทั้งหมด 5 เรื่อง ในภาพรวมรายงานกิจกรรมบริการสังคมทั้ง 5 เรื่องของนักศึกษา มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 3.33$, S.D. = 0.14) เมื่อพิจารณาเป็นเรื่องทั้งหมด 5 เรื่อง พบว่ามีผลรายงานกิจกรรมบริการสังคมอยู่ในระดับดีมากจำนวน 4 เรื่อง ประกอบไปด้วย เรื่อง ผลกระทบจากไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนวัดดาวดึงษาราม มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 3.79$, S.D. = 0.41) รองลงมาคือเรื่อง ปัญหามลภาวะฝุ่น pm2.5 ที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนวัดดาวดึงษาราม มีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.58$, S.D. = 0.50) รองลงมาคือ เรื่อง การจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนวัดดาวดึงษาราม มีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.16$,

S.D. = 0.49) และเรื่อง ปัญหาอาชญากรรมในพื้นที่ชุมชนวัดดาวดึงษาราม มีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 3.11, S.D. = 0.72) ส่วนผลรายงานวิจัยที่มีคุณภาพอยู่ในระดับดี มี 1 เรื่อง คือเรื่อง การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนวัดดาวดึงษาราม มีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 3.00, S.D. = 0.56)

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบบริการสังคม เพื่อส่งเสริมสมรรถนะความเป็นพลเมืองดี สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 5 องค์ประกอบ คือ หลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหา กระบวนการจัดการเรียนรู้ และการวัดและการประเมินผล ซึ่งรูปแบบการเรียนการสอนจัดเป็นนวัตกรรมทางการศึกษา โดยมีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ มีการพัฒนาจากหลักการ แนวคิด และทฤษฎี รวม 7 แนวคิด เป็นกรอบในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน ได้แก่ 1) แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน 2) รูปแบบการเรียนการสอนแบบบริการสังคม 3) ทฤษฎีการสร้างความรู้ (Constructivism) 4) ทฤษฎีการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ (Experiential Learning) 5) ทฤษฎีการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม (Service Learning) 6) แนวคิดของความเป็นพลเมืองดี และ 7) สมรรถนะความเป็นพลเมือง นอกจากนี้กระบวนการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบการเรียนการสอนได้จากการสังเคราะห์งานวิจัยที่พัฒนาสมรรถนะความเป็นพลเมืองดี ซึ่งพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านความรู้ ทักษะและคุณลักษณะของผู้เรียน โดยผู้เรียนได้เรียนรู้ตามแบบการเรียนรู้ของตนเอง ค้นคว้า และแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากการปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและชุมชน ได้ฝึกฝนและลงมือปฏิบัติในสภาพจริง ผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ด้วยตนเอง และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้

ในกระบวนการดำเนินการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนมีผู้เชี่ยวชาญ ด้านหลักสูตรและการสอน และด้านการวัดและการประเมินผล โดยมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางจัดการเรียนการสอน และสะท้อนความคิดจากการปฏิบัติทุกขั้นตอน โดยผู้วิจัยได้ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ ก่อนดำเนินการในแต่ละขั้นตอนทำให้รูปแบบการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ Joyce and Weil (1986) ที่กล่าวว่า องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วยหัวข้อสำคัญ คือ หลักการ จุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมและขั้นตอนการดำเนินการ และการวัดและประเมินผล หลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้จะเป็นตัวขึ้นกำหนดจุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมและขั้นตอน การดำเนินการในรูปแบบการเรียนการสอน ส่วนการวัดและประเมินผล เป็นส่วนหนึ่งของประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ สอดคล้องกับ Anderson (1997) ที่กล่าวว่ารูปแบบ การจัดการเรียนรู้จะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ประการ ได้แก่หลักการ วัตถุประสงค์ หลักฐานที่แสดงการยอมรับประสิทธิภาพ

ของรูปแบบนั้น สอดคล้องกับทฤษฎี แคมมณี (2561) ที่กล่าวว่าองค์ประกอบสำคัญที่รูปแบบการจัดการเรียนรู้จำเป็นต้องประกอบด้วย ทฤษฎี หลักการ แนวคิด หรือความเชื่อที่เป็นพื้นฐานหรือเป็นหลักการของรูปแบบการสอนนั้น การจัดองค์ประกอบให้มีความสัมพันธ์กันจะทำให้สามารถนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมายของระบบหรือกระบวนการนั้น ๆ

2. ผลการศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมสมรรถนะความเป็นพลเมืองดีสำหรับนักศึกษาปริญญาตรี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ พบว่า ผู้เรียนมีสมรรถนะความเป็นพลเมืองดีหลังเรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมสมรรถนะความเป็นพลเมืองดีสำหรับนักศึกษาปริญญาตรี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ อยู่ในระดับดีมาก และมีพัฒนาการดีขึ้นตามลำดับจากการวัดซ้ำจำนวน 3 ครั้ง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะความเป็นพลเมืองดี ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นเตรียมการ 2) ขั้นปฏิบัติการ 3) ขั้นสร้างความรู้อย่างไตร่ตรอง 4) ขั้นประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง และ 5) ขั้นประเมินผลงาน เป็นเครื่องมือในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะความเป็นพลเมืองดีที่มีประสิทธิภาพ สามารถพัฒนาสมรรถนะความเป็นพลเมืองดีของนักศึกษาหรือความสามารถของนักศึกษาในการนำความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ มาใช้ในการสร้างผลงานในการแก้ปัญหาสังคมร่วมกับบุคคลอื่น และชุมชน และยังสามารถประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันได้ด้วย โดยการได้ลงมือปฏิบัติจริง คิดเอง ทำเอง ผู้เรียนรู้จักวิธีการแสวงหาความรู้ สร้างองค์ความรู้และสรุปความรู้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับศักดิ์ชัย นิรัญทวี (2548) ได้ทำการศึกษาเรื่องการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองดี พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองดี ควรเป็นกระบวนการที่เน้นกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ประสบการณ์จากชีวิตจริงที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชนท้องถิ่น กล่าวโดยวิธีการสร้างการเรียนรู้เพื่อความเป็นพลเมืองไทย พลเมืองอาเซียน และพลเมืองโลก เป็นกระบวนการเรียนรู้แบบใหม่ ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง หรือลงมือทำ ผ่านกระบวนการคิดวิเคราะห์ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์ บนพื้นฐานของการสร้างทักษะการเรียนรู้ทั้งด้านทักษะความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ไขปัญหา และทักษะการสื่อสารและการร่วมมือทำงาน อีกทั้ง การจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น การเรียนรู้เชิงรุก

นอกจากนี้ การส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ได้ศึกษาค้นคว้าและแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากการปฏิสัมพันธ์กับชุมชน ได้ฝึกฝนและลงมือปฏิบัติในสภาพจริง ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการเรียนรู้ร่วมกับชุมชนศึกษาปัญหาและหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาร่วมกัน และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน สามารถสร้างผลงานหรือชิ้นงานได้ด้วยการทำงานร่วมกันกับเพื่อนได้ ที่เป็นดังนี้เพราะผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้แบบบริการสังคม (Service Learning)

รวมทั้งแนวคิดทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับ บุปผชาติ ทฬัทธีกรณ (2552) กล่าวว่าหลักการสำคัญของกระบวนการจัดการเรียนรู้ต้องให้ความสำคัญกับกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน และสำคัญของความรู้เดิม เชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ สอดคล้องกับ สหทัยา พลปัทพี และมูลนิธิศึกษาพัฒนา (2550) กล่าวว่าหลักการสำคัญของกระบวนการจัดการเรียนรู้ คือการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นผู้แสดงความรู้ได้ด้วยตนเอง และสามารถสร้างความรู้ด้วยตนเองได้ และสอดคล้องกับซึ่ง วรภัทร ภูเจริญ (2552) กล่าวว่า เป็นความรู้ที่เกิดขึ้นจากการค้นพบ (Tacit Knowledge) ต้องมีการลงมือปฏิบัติจริงจึงจะเข้าใจได้เองและเป็นทักษะภายใน (Internal Tacit Knowledge) ซึ่งเน้นการพัฒนาจิตใจของผู้ปฏิบัติ เช่น พัฒนาให้มีสติ เป็นตนเองตามความเป็นจริง รักเพื่อนมนุษย์ รักเพื่อนบ้านเหมือนรักตนเอง การเกิดจิตอาสา โดยการบริการสังคมอาศัยการมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นในประสบการณ์รับใช้ที่มีการจัดเตรียมอย่างดีเพื่อตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของชุมชนและมีความเชื่อมโยงความร่วมมือทั้งของสถานศึกษาและชุมชน รวมถึงการบูรณาการเข้าในหลักสูตรรายวิชาการของผู้เรียน และมีการจัดเวลาที่แน่นอนผู้เรียนสามารถคิด พูด และเขียนเกี่ยวกับสิ่งที่ผู้เรียนได้กระทำ นอกจากนั้นยังเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ประยุกต์ใช้ทักษะความรู้ใหม่ ๆ ที่ได้เรียนรู้ในสถานการณ์จริง ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ ทำให้รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมสมรรถนะความเป็นพลเมืองดีที่พัฒนาขึ้นครั้งนี้ สามารถส่งเสริมสมรรถนะความเป็นพลเมืองดีของผู้เรียนสูงขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้สอนสามารถนำกระบวนการเรียนการสอนแบบบริการสังคม เพื่อส่งเสริมสมรรถนะความเป็นพลเมืองดี ที่ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ขึ้น ไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับนักศึกษาได้จริง และส่งผลให้นักศึกษาเกิดสมรรถนะความเป็นพลเมืองดี และสามารถนำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่นักศึกษาในกลุ่มอื่น ๆ สิ่งสำคัญคือส่งเสริมให้นักศึกษาได้ค้นคว้าและแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ได้ฝึกฝนและลงมือปฏิบัติในสภาพจริง จะช่วยให้นักศึกษาตระหนักต่อปัญหาและเกิดความรับผิดชอบ ต่อสังคม สามารถนำความรู้และไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. การนำรูปแบบการเรียนการสอนแบบบริการสังคม เพื่อส่งเสริมสมรรถนะความเป็นพลเมืองดีไปใช้ ผู้สอนควรจัดเตรียมสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ให้พร้อม แหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ โดยเฉพาะชุมชนที่จะให้นักศึกษาได้ลงทำกิจกรรมเรียนรู้ในการมีส่วนร่วมแก้ปัญหาชุมชน รวมทั้งความพร้อมของผู้สอนเอง ในบทบาทของการเป็นสนับสนุนและผู้ให้คำปรึกษาแก่นักศึกษาทั้งระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการทำกิจกรรมร่วมกับชุมชน โดยกำหนดระยะเวลาในการลงบริการสังคมให้มากยิ่งขึ้นเพื่อที่จะส่งเสริมสมรรถนะด้านความรับผิดชอบต่อสังคมได้ดียิ่งขึ้นไป

3. เนื้อหาที่เหมาะสมกับขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมสมรรถนะความเป็นพลเมืองดีควรเป็นเนื้อหาวิชาที่นักศึกษาได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง และสามารถนำความรู้ ทักษะและคุณลักษณะที่เกิดจากการเรียนรู้ในเนื้อหานั้น ๆ มาประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ และสร้างความตระหนักให้นักศึกษาเกิดความรับผิดชอบต่อสังคม

4. ในการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ด้วยแบบประเมินสมรรถนะความเป็นพลเมืองดีนั้น ผู้สอนจำเป็นต้องมีการดำเนินการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริงด้วยวิธีการต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เหมาะสมกับลักษณะความแตกต่างของผู้เรียนและนำข้อมูลมาพัฒนาสมรรถนะความเป็นพลเมืองดีของนักศึกษารายบุคคลต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อสมรรถนะความเป็นพลเมืองดีของบัณฑิตในทุกระดับการศึกษา เช่น ปัจจัยด้านสังคม ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและปัจจัยด้านการเมือง เป็นต้น

2) ควรศึกษาติดตามผล (follow-up study) พัฒนาการเกี่ยวกับสมรรถนะความเป็นพลเมืองดีของนักศึกษาปริญญาตรีเมื่ออยู่ในระดับชั้นปีที่สูงขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กันต์ฤทัย คลังพล. (2561). *วิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา*. ปทุมธานี: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- ทิตินา แคมมณี. (2561). *ศาสตร์การสอน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุปผชาติ ทัพพิกรณ์. (2552). *การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนการสอน*. กรุงเทพฯ: โครงการเทคโนโลยีสารสนเทศตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ.
- วรภัทร์ ภูเจริญ. (2548). *Learning Organization & Knowledge Management*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: อริยชน.
- ศักดิ์ชัย นิรัญทวี, (2548). *รายงานการวิจัยเอกสารการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองดี*. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดีการพิมพ์.
- สหทัย พลปัดพี. (2548). *การนำเสนอแนวทางการพัฒนาคนให้มีคุณลักษณะตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560 – 2579*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: บริษัท พริกหวานกราฟฟิก จำกัด.

- หล่มศรีว., & รักดีวงศ์ภ. (2559). รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย. *Academic Journal: Uttaradit Rajabhat University*, 11(2), 287-302. Retrieved from <https://ph01.tci-thaijo.org/index.php/uruj/article/view/77118>
- Anderson, T. P. (1997). *Using Models of Instruction*. In C. R. Dills and A. J. Romiszowski (eds). *Instructional Development Paradigms*. Englewood Cliffs, NJ: Educational Technology Publications.
- Joyce, B. & Wiel, M. (1986). *Model of Teaching*. Englewood Cliffs NJ: Prentice - Hall.